

Dnr: S2018/03436/FS

s.remissvar@regeringskansliet.se

Delbetänkande: God och Nära vård. En primärvårdsreform, SOU 2018:39

Sveriges Arbetsterapeuter har fått möjligheter att lämna synpunkter på delbetänkandet *God och Nära vård. En primärvårdsreform, SOU 2018:39* av utredningen Samordnad utveckling för god och nära vård.

Sveriges Arbetsterapeuter företräder en hög andel av arbetsterapeuter i yrkesverksam ålder i Sverige. Vi tillvaratar och driver arbetsterapeuters yrkesmässiga och fackliga intressen. Med den höga representativiteten kan vi som organisation föra arbetsterapins och arbetsterapeuters talan i Sverige och internationellt.

Vi vill inleda med att uttrycka vår uppskattning över utredningens arbetssätt. Utredningen har strävat efter att ringa in problem och fånga upp goda exempel genom verksamhetsbesök runt om i landet, något som Sveriges Arbetsterapeuter ser mycket positivt på. Utredningen har även på ett mycket förtjänstfullt sätt samverkat med exempelvis patient- och brukarorganisationer samt professionsorganisationer, bland annat genom de referensgrupper som biträder utredningen.

I delbetänkandet "God och nära vård – En primärvårdsreform" lämnar utredningen en rad förslag. Sveriges Arbetsterapeuter är generellt positiva till den målbild som utredningen ger med en nära och samordnad vård och omsorg, en starkt rustad primärvård som kan möta medborgarnas behov, även hos särskilt utsatta grupper, exempelvis multisjuka och sköra äldre.

Sveriges Arbetsterapeuter önskar dock lyfta fram några särskilda punkter där vi ser ett behov av förtydligande, där vi särskilt vill ställa oss bakom utredningens förslag eller där vi har en uppfattning som avviker från utredningens.

8.3 Att följa färdplanen

Utredningen föreslår att nationella samråd kring genomförandet av färdplanen hålls vid tre tillfällen fram t.o.m. 2027. Utredningen menar att dessa bör samla representanter från kommunal, landstings/region och statlig nivå för att stämma av status för genomförandet och vid behov föreslå justeringar i inriktningen.

Sveriges Arbetsterapeuter ställer sig bakom idén med dessa samråd, men menar att även professionsorganisationerna bör delta i dessa. Våra perspektiv är nödvändiga för att ge en korrekt bild av status för genomförandet.

Utredningen föreslår vidare att Myndigheten för vård och omsorgsanalys (Vårdanalys) ska få ett övergripande uppdrag att bistå med sammanställning av underlag för att ge möjlighet att följa framskridandet av omställningen över tid. En av de storheter som ska mätas föreslås vara andelen utfärdade specialistbevis i allmänmedicin av totalt antal utfärdade specialistbevis. Sveriges Arbetsterapeuter menar att detta är ett alldeles för snävt mått. Socialstyrelsen och UKÄ samverkar kring frågan om framtidens vårdkompetentes och följer där samtliga yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården som kräver högskoleexamen. Denna breda ansats är något som även bör återspeglas i Vårdanalys underlag.

8.4 Systematisk nationell uppföljning av primärvården på aggregerad nivå

Sveriges Arbetsterapeuter stödjer behovet av en systematisk nationell uppföljning av primärvården på en aggregerad nivå. Sveriges Arbetsterapeuter önskar dock att PrimärvårdsKvalitet utgör en del av denna uppföljning. PrimärvårdsKvalitet är ett system med vetenskapligt förankrade indikatorer, tekniker för automatisk datainsamling och lösningar för löpande återkoppling. PrimärvårdsKvalitet är också interprofessionellt och kopplat både till primärvårdens professionsorganisationer och huvudmännen.

9.1 Definitionen av primärvård behöver moderniseras

Sveriges Arbetsterapeuter delar uppfattningen att definitioner behöver ses över, och förutsätter att detta arbete fördjupas i den fortsatta utredningen.

9.2.2 Vilka behov ska mötas

Utredningen för fram att primärvården ska tillhandahålla de kompetenser och hälso- och sjukvårdstjänster som behövs för att svara för det behov av hälso- och sjukvård som av kvalitets- eller effektivitetsskäl inte kräver särskilda tekniska resurser eller annan specialistkompetens. Utredningen anser dock att det inte är möjligt att göra en uttömmande uppräknings av vilka kompetenser som krävs, detta för att primärvårdsbegreppet ska förbli dynamiskt. Sveriges Arbetsterapeuter delar inte den uppfattningen – vi anser att det är fullt möjligt att räkna upp de kompetenser man ändå kan konstatera är nödvändiga, men att lämna öppet för revidering och komplettering.

Utredningen för även fram att det för att möta behoven hos den växande gruppen patienter med psykisk ohälsa krävs tillgång till hälso- och sjukvårdskuratorer och psykologer. Sveriges Arbetsterapeuter vill här kraftfullt understryka att legitimerade arbetsterapeuter är en mycket central profession för denna grupp patienter. Legitimerade arbetsterapeuter har kompetens och evidensbaserade metoder som visat sig mycket verksamma för att främja psykisk hälsa, samt återgång till arbete.

Vi vill även framföra att begreppet ”tillgång” är för vagt. Det är önskvärt med en annan formulering som säkerställer att de kompetenser som behövs finns tillgängliga i tillräcklig utsträckning för att säkerställa jämlik hälso- och sjukvård.

9.2.3 Tillgängligheten i primärvården ska motsvara befolkningens behov

Sveriges Arbetsterapeuter ställer sig bakom utredningens resonemang att det är centralt för primärvården att ha en mycket god tillgänglighet till de insatser som omfattas av uppdraget. Nuvarande resonemang lägger underförstått ett stort fokus på sjuksköterskor och läkare. Sveriges Arbetsterapeuter menar dock att det måste säkerställas att även rehabiliteringskompetens finns tillgängligt på samma sätt.

9.2.4 Primärvårdens stödjande uppdrag

Utredningen föreslår att primärvården ska ge sakkunnig information, rådgivning och stöd utifrån individuella behov, förutsättningar och preferenser till patienter som själv eller med hjälp av närstående kan vidta åtgärder, egenvård. Som exempel anges enklare förkylning, influensa eller användning av receptfria läkemedel. Sveriges Arbetsterapeuter menar att primärvården även ska kunna ge rådgivning och stöd kring förebyggande och rehabilitering såsom fallprevention, ergonomi och aktivitetsbalans.

9.2.5 Primärvårdens samordnande roll

Utredningen föreslår att primärvården ska samordna patientens kontakter med andra delar av hälso- och sjukvården i de fall primärvården är involverad i patientens vård. Sveriges Arbetsterapeuter ställer sig till fullo bakom detta, men vill dock understryka att detta självfallet måste fungera oavsett huvudman eller vem som har vårdansvaret.

9.2.6 Utbildning och forskning inom primärvårdens område

Utredningen föreslår att det ska bedrivas forskning i primärvården, och menar att det behöver skapas förutsättningar för primärvårdens medarbetare att bedriva och delta i forskningsprojekt såväl inom som utom primärvårdens särskilda kompetensområden. Sveriges Arbetsterapeuter ställer sig mycket positiva till detta förslag, men vill ända understryka att forskningen måste omfatta olika ämnesområden (exempelvis arbetsterapi, fysioterapi, omvårdnad, rehabilitering och folkhälsa) samt alla professioner. Sveriges Arbetsterapeuter noterar vidare att utredningen inte inkluderat kommunens del av primärvården vilket vi ställer oss frågande till då vi ser en risk att detta på sikt kommer att minska kunskapsbaseringen i kommunal verksamhet.

Sveriges Arbetsterapeuter ställer sig dock odelat positiva till utredningens förslag att krav ska ställas på att utförare av primärvård, såväl inom kommunerna och landstingen ska bidra till genomförande av utbildning genom att upplåta platser för verksamhetsförlagd utbildning. En stor andel av Sveriges Arbetsterapeuters medlemmar återfinns inom kommunerna, och det är därför mycket viktigt att även kommunerna upplåter platser.

9.2.8 Primärvårdens rehabiliterande arbete

Utredningen föreslår att primärvården ska tillhandahålla rehabiliterande åtgärder utifrån patientens individuella behov, förutsättningar och preferenser, och menar även att det behöver tydliggöras att samma principer gäller rehabilitering som övrig hälso- och sjukvård. Sveriges Arbetsterapeuter delar i princip denna uppfattning, men menar att utredningen måste utveckla, fördjupa och problematisera detta förslag. Vi bedömer att förslaget skulle innebära ett utökat behov av bland annat legitimerade arbetsterapeuter och fysioterapeuter. Detta behov måste således mötas med motsvarande tillgång, främst genom fler utbildningsplatser till nämnda professioner.

9.3 Vårdval i primärvården

Sveriges Arbetsterapeuter är i princip positiva till utredningens förslag att organisera Vårdval så att utförare ensam eller i samverkan med andra särskilt tillhandahåller de kompetenser och hälso- och sjukvårdstjänster som krävs för att primärvårdens uppdrag ska fullgöras. Det är dock väsentligt att utförare inte enbart kan visa på att man har tillgång, utan även kan precisera vad den tillgången innebär i insatser för patienten, kvaliteten i arbetet samt beskrivna vårdprocesser/standardiserade vårdförlopp och interprofessionell samverkan.

9.4.3 Hemsjukvård och hälso- och sjukvård i särskilt boende

Utredningen föreslår att utöver den lagstadgade funktionen medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) bör fler kommuner överväga att införa funktionen medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR).

Sveriges Arbetsterapeuter kan inte nog understryka betydelsen av MAR i kommunerna. Sveriges Arbetsterapeuter menar att MAR-funktionen måste lagstadgas på samma sätt som MAS-funktionen. Det är en absolut förutsättning för primärvårdsuppdraget i kommunerna.

11.1 Kompetens att utfärda intyg

Utredningen för fram att det kan finnas anledning att se över om förutsättningar för en mer professionsneutral reglering finns på förordningsnivå i vissa fall, samt att Socialstyrelsen bör överväga att stödja vården genom att förtydliga vem som får utfärda vilka intyg. Sveriges Arbetsterapeuter ställer sig i princip bakom ett sådant förslag. Det centrala torde vara att säkerställa att intygsskrivaren har rätt kompetens för det intyg som ska skrivas samt dess ändamål. Legitimerade arbetsterapeuter utfärdar redan idag ett stort antal intyg för en mängd skilda ändamål och på begäran av olika aktörer.

Ida Kåhlin

Förbundsordförande
Sveriges Arbetsterapeuter